

Vzťah prosociálnych tendencií voči LGBTQ+ komunita a štýlov pripútania v populácii českých dospelých

The relationship of prosocial tendencies toward the LGBTQ+ community and attachment styles in the population of czech adults

DANIEL LENGHART

MICHAL ČEREŠNÍK

Abstrakt: Cieľom príspevku je explorácia vzťahu prosociálnych tendencií voči LGBTQ+ komunita a štýlov pripútania v populácii českých dospelých. Vo výskume boli využité dve metódy dotazníkového charakteru. Prvou metódou bol autorsky pôvodný Dotazník štýlov pripútania (Lenghart & Čerešník, 2022). Druhou metódou bola autorská Škála prosociálnych tendencií voči LGBTQ+ komunita (Lenghart & Čerešník, 2022). Táto metóda meria digitálnu, verejnú a celkovú prosocialitu voči LGBTQ+ komunita. Výskumný súbor tvorilo 500 českých dospelých vo veku 18 až 64 rokov. Priemerný vek participantov bol 29,23 roka ($SD = 9,472$). Výsledky výskumu ukazujú, že existuje pozitívny vzťah medzi bezpečným pripútaním a prosociálnymi tendenciami a negatívny vzťah medzi vyhýbavým pripútaním a prosociálnymi tendenciami. Regresná analýza zároveň ukázala, že bezpečné, vyhýbavé, úzkostné a dezorganizované pripútania sú signifikantnými prediktormi miery prosociality. Dezorganizované pripútanie nebolo signifikantným prediktorom digitálnej prosociality.

Kľúčové slová: dospelosť; vzťahový štýl; prosociálne tendencie voči LGBTQ+; prosociálnosť; vzťahová väzba

Abstract: The aim of this paper is to explore the relationship between prosocial tendencies towards the LGBTQ+ community and attachment styles in a population of Czech adults. Two methods of questionnaire nature were used in the research. The first method was the author's original Attachment Styles Questionnaire (Lenghart & Čerešník, 2022). The second method was the original Scale of Prosocial Tendencies towards the LGBTQ+ Community (Lenghart & Čerešník, 2022). This method measures digital, public, and overall prosociality toward the LGBTQ+ community. The research population consisted of 500 Czech adults aged 18 to 64. The mean age of the participants was 29.23 years ($SD = 9.472$). The research results show that there is a positive relationship between secure attachment and prosocial tendencies and a negative relationship between avoidant attachment and prosocial tendencies. The regression analysis also showed that secure, avoidant, anxious, and disorganized attachments are significant predictors of prosociality levels. Disorganized attachment was not a significant predictor of digital prosociality.

Keywords: adulthood; attachment style; prosocial tendencies toward LGBTQ+; prosociality; attachment

1 Úvod

Prosociálne konanie, rovnako ako diskriminačné, je ovplyvňované ranou vzťahovou skúsenosťou. Ide o konanie, ktorého benefity a výsledky obohacujú ako samotného jednotlivca, tak aj ľudí či skupiny, ktorým je pomáhané (prostredníctvom dobrovoľníctva alebo inej pomoci) (Eisenberg & Miller, 1987). Podľa Bowlbyho (2010) sú v tomto type konania zručnejší a angažovanejší jednotlivci, ktorí mali dôverný a vrelý vzťah s opatrovateľskou osobou. Sú to ľudia, ktorí majú vytvorené dôverné a bezpečné vzťahové (citové) puto s rodičom alebo inou opatrovníckou osobou. Podľa Mikulincera et al. (2005) môžeme jednu z príčin hľadať v presmerovaní duševnej (psychologickej) energie. Jednotlivci s istým a dôverným citovým putom svoju duševnú energiu prenášajú zo sebaobranu do opatro-

vateľského systému, čo ústi do činov prosociálnosti. Jednotlivci so slabým či žiadnym citovým putom majú tendenciu svoju duševnú energiu smerovať práve do sebaobranu. Výskumy preukázali (napr. Hastings et al., 2007; Hoffman, 1963; Taylor et al., 2015; Zahn-Waxler et al., 1979), že prosociálne správanie a empatia voči iným ľuďom (napr. out-group členom/členkám) je výrazným produktom špecifických rodičovských/opatrovateľských správanií (senzitivne odpovede na distress dieťaťa v ranom období). Dieťa si na základe týchto správanií vytvára určitý vzťah (citové puto) k opatrovateľom/rodičom na základe starostlivosti, ktorú dostávalo. Deti, ktoré dostávali empatické, dostupné odpovede v distressových situáciách zo strany opatrovateľov/opatrovateľky, si vytvorili istú/bezpečnú vzťahovú väzbu (secure attachment) (Ainsworth, 1997;

Ainsworth et al., 1978). Deti s týmto typom vzťahovej väzby neskôr vykazovali lepšie sociálne kompetencie a lepšiu kvalitu vzťahov s rovesníkmi (Sroufe et al., 2005; Thompson, 2016; Zimmerman, 2004). Takýto jednotlivci zároveň disponujú väčšou mierou otvorenosti voči novým skúsenostiam (Nofle & Shaver, 2006), nižšou mierou stereotypických úsudkov (Mikulincer, 1997), či menej viditeľnými predsudky voči osobám mimo skupín (Dipentima & Toni, 2009). Výskumy Mikulinčera et al. (2003, 2005) a aj Laible (2007) preukázali, že jednotlivci s istou väzbou majú väčšiu „predispozíciu“ v oblasti zapájania sa a angažovania sa do pomoci iným. Výskum Capozza et al. (2021) preukázal signifikantný pozitívny vzťah medzi bezpečným pripútaním a pomáhajúcim správaním a negatívne vzťahy medzi vyhýbavým a úzkostným pripútaním a pomáhajúcim správaním. To, že bezpečná a pozitívna vzťahová skúsenosť výrazne podporuje prosociálnu zložku osobnosti, dokladajú aj iné výskumy (napr. Aquino et al., 2007; Kogut, 2013; Xiaoxuan et al., 2020). Štýly pripútania sa rozvíjajú v ranom veku a môžu sa meniť z jedného štýlu pripútania na druhý prostredníctvom interakcie s inými ľuďmi a vplyvom životných skúseností (napr. Baldwin et al., 1996; Mikulincer & Shaver, 2001).

V rámci vyhýbavého pripútania výskumy poukazujú na signifikantne zníženú mieru empatie a prosociálnosti. Ľudia s vyhýbavým pripútaním vykazujú nižšiu mieru empatického záujmu o ostatných (Joireman et al., 2002; Lopez, 2001; Wayment, 2006), menšiu ochotu sa pozrieť na veci z perspektívy iného človeka (Corcoran & Mallinckrodt, 2000; Joireman et al., 2002) či menšiu mieru vcítania sa do pocitov iných (Trusty et al., 2005). Zároveň bolo zistené, že ľudia s vyhýbavým pripútaním vykazujú nižšiu mieru spolupatričnosti a prijatie zodpovednosti za blaho iných (Collins & Read, 1990; Shaver et al., 1996; Zuroff et al., 1999) a vykazujú nižšiu mieru orientácie na druhých a spoluprácu (Van Lange et al., 1997). Ľudia s vyhýbavým typom pripútania neočakávajú, že sa k nim niekto bude správať prosociálne (Mikulincer & Shaver, 2016) a to môže byť jedným zo zdrojov, prečo sa nesprávajú prosociálne k ostatným (Feeney & Collins, 2001; Mikulincer et al., 2005). Prosociálne správanie však nie je neznáme v rámci vyhýbavého pripútania. Ak ľudia s vyhýbavým pripútaním vykazujú určitú mieru prosociálneho konania, tak je to preto, aby sa vyhli vynaloženiu vlastného úsilia v danej situácii (napr. vyrovnávanie sa s hnevom alebo frustráciou blízkej osoby v osobnom kruhu) (Impett & Gordon, 2010).

Ľudia s úzkostným pripútaním vykazujú skôr vyššiu úroveň osobného distresu než súciti voči ostatným, keď sú svedkami utrpenia iných ľudí (Britton & Fuendeling, 2005; Joireman et al., 2002), a dosahujú vyššie skóre v oblasti „neobmedzenej spolupatričnosti“ – nutkavej potreby pomáhať druhým, aj keď o pomoc nežiadajú (Fritz & Helgeson, 1998; Shaver et al., 1996). Ambiva-

lencia (na jednej strane strach z iných a na druhej túžba po uznaní a láske) vedie úzkostných ľudí k vyššej miere prosociality voči iným v porovnaní s jednotlivcami s vyhýbavým pripútaním. Jednotlivci s úzkostným pripútaním sú viac náchylnejší k splneniu požiadaviek iných ľudí (Shi, 2003) a vykazujú omnoho väčšiu frekvenciu sebaobetovania (Impett & Gordon, 2010).

Popri vyššie uvedenom vplyve attachmentu na osobnosť sa niektoré výskumné štúdie zameriavali na angažovanosť v prosociálnom konaní, vzťah a efekt attachmentu a prosociálneho konania. Mikulincer et al. (2005) zistili, že ľudia s bezpečným pripútaním sú ochotní pomáhať druhým v náročnejších situáciách v porovnaní s ľuďmi s vyhýbavým a úzkostným pripútaním. K odlišným výsledkom prišiel autorský tím Summiya et al. (2018) na súbore 115 pakistanských dospelých. Autorský tím zistil, že jednotlivci s vyhýbavým pripútaním v priemere vykazovali vyššiu mieru prosociálnych tendencií ($M = 79,61$) v porovnaní s jednotlivcami s bezpečným ($M = 78,42$) a úzkostným pripútaním ($M = 73,47$). Tieto zistenia popierajú výskumné závery, že jednotlivci s vyhýbavým pripútaním sa angažujú v prosociálnom konaní v menšej miere v porovnaní s ostatnými dvoma typmi pripútania (napr. Erez et al., 2008).

Zaujímavé výsledky priniesol najnovší výskum autorského tímu Pan et al. (2022) v populácii 1 005 čínskych študentov a študentiek. Autori sa zamerali na mapovanie vzťahových štýlov v súvislosti s altruistickým konaním a empatiou. Zistili, že vyhýbavé a úzkostné pripútanie je v negatívnom vzťahu s altruistickým konaním. Prostredníctvom regresnej analýzy odhalili, že 18,5 % variácie altruistického konania u úzkostne pripútaných ľudí je možné vysvetliť zo strany empatického záujmu týchto jednotlivcov. Znižovanie altruistického konania, naopak, môžeme vysvetliť z 22,9 % pociťovaným empatickým záujmom u jednotlivcov s vyhýbavým pripútaním. V tomto kontexte autori zistili, že vyššia miera úzkostnej pripútanosti zvyšuje mieru altruistických konaní, kde naopak, vyššia miera vyhýbavého pripútania znižuje mieru altruistického konania.

Vo vzťahu k štýlu pripútania bola skúmaná aj pomoc identifikovaným a neidentifikovaným obetiam v kontexte darov (predovšetkým finančných) (Kogut & Kogut, 2013). Jednotlivci s bezpečným pripútaním darovali finančnú hotovosť v rovnakom pomere identifikovaným aj neidentifikovaným obetiam v porovnaní s ostatnými typmi pripútania. Úzkostne pripútaní jednotlivci darovali najviac finančných darov identifikovaným obetiam a jednotlivci s vyhýbavým darovali najmenej finančných darov obom skupinám obetí.

Empirické zistenia z rozmanitých výskumných súborov z rôznych vývinových štádií poskytujú konvergentné dôkazy o prepojení medzi pripútanosťou a prosociálnosťou. Vyššie analyzované štúdie poukazujú na výrazný vzťah attachmentu, respektíve štýlov pripútania a prosociálneho konania.

2 Výskumné ciele, výskumné metódy a hypotézy

Cieľom štúdie je zistiť vzťah medzi štyrmi vzťahovými štýlmi a mierou prosociálnych tendencií voči LGBTQ+ komunite v populácii českých dospelých. Počas štúdie nás zároveň zaujímalo, či vzťahové štýly majú súvis a efekt na produkciu prosociálneho konania voči LGBTQ+ komunite.

Vo výskume boli využité dve autorské metódy: Dotazník štýlov pripútania (D-ŠP) a Škála prosociálnych tendencií voči LGBTQ+ komunite (PT-LGBTQ+).

Vzťahový štýl participantov bol meraný prostredníctvom 20položkového autorského *Dotazníka štýlov pripútania* (Lenghart & Čerešník, 2022a). Dotazník je zostavený tak, aby zachytil štyri typy pripútania. Keďže väčšina dotazníkov merajúcich štýly pripútania sa zameriava výlučne na správanie vo vzťahoch, bolo potrebné zostaviť dotazník, ktorý by sa zaoberal širším psychologickým obrazom týchto štýlov. Každý štýl pripútania je zachytený v oblasti 1. kognície (špecifický štýl myslenia), 2. emócií (špecifický štýl cítenia), 3. sebahodnotenia (vnímania seba samých), 4. konania v konflikte a 5. správania vo vzťahoch. Päť položiek je sýtených informáciami na identifikáciu *bezpečného štýlu* (napr. „Zvládam nové výzvy a získavam z nich zručnosti.“). Päť položiek je sýtených informáciami na identifikáciu *vyhýbavého štýlu* (napr. „Nejlépe mi jde, když všechno dělám sám/sama.“). Päť položiek je sýtených informáciami na identifikáciu *úzkostného štýlu* (napr. „Mám dobré vlastnosti, ale jiní jich mají víc.“). Päť položiek je sýtených informáciami, ktoré identifikujú *dezorganizovaný štýl* (napr. „Ve vztazích selhávám a nevím proč.“). Účastníci hodnotili, do akej miery ich výroky opisujú na Likertovej škále od -3 (*Vůbec mě nevystihuje*) po 3 (*Úplně mě vystihuje*). Čím pozitívnejšie skóre, tým vyššia indikácia pre konkrétny štýl pripútania. Vnútna konzistencia škály bola uspokojivá ($\alpha = 0,71$).

Na meranie prosociálnych tendencií bola použitá 12položková autorská *Škála prosociálnych tendencií voči LGBTQ+* (Lenghart & Čerešník, 2022b). Participanti odpovedali na 12položkovú škálu, ktorá odráža pozitívne konanie voči LGBTQ+ komunite. Škála poskytuje celkový pohľad na to, ako prosociálny je jednotlivec voči LGBTQ+ komunite. Škála je tvorená dvomi základnými oblasťami. Prvou oblasťou sú *digitálne prosociálne tendencie* (napr. „Okamžite jednám, když vidím, že někdo zpochybňuje a šikaneje LGBTQ+ lidi na sociálních sítích.“). Druhou oblasťou je verejná prosociálna tendencia (napr. „Poskytl/Poskytla bych morální podporu svému/své LGBTQ+ kamarádovi/kamarádce, který/která by si procházel/procházel(a) těžkým obdobím (např. v období coming-outu).“). Respondenti hodnotili, ako často sa u nich prosociálne tendencie vyskytujú / mohli by sa vyskytovať na Likertovej škále od *nikdy* (1) po *téměř vždy* (4). Vyššie priemerné skóre naznačuje vyššiu prosociálnu tendenciu voči LGBTQ+ ľuďom. Vnútna konzistencia škály bola vysoká ($\alpha = 0,93$).

Štatistické hypotézy:

- H1 Predpokladáme pozitívny vzťah medzi bezpečným štýlom pripútania a celkovou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite.
- H2 Predpokladáme pozitívny vzťah medzi bezpečným štýlom pripútania a digitálnou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite
- H3 Predpokladáme pozitívny vzťah medzi bezpečným štýlom pripútania a verejnou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite.
- H4 Predpokladáme negatívny vzťah medzi vyhýbavým štýlom pripútania a celkovou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite.
- H5 Predpokladáme negatívny vzťah medzi vyhýbavým štýlom pripútania a digitálnou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite.
- H6 Predpokladáme negatívny vzťah medzi vyhýbavým štýlom pripútania a verejnou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite.
- H7 Predpokladáme negatívny vzťah medzi úzkostným štýlom pripútania a celkovou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite.
- H8 Predpokladáme negatívny vzťah medzi úzkostným štýlom pripútania a digitálnou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite.
- H9 Predpokladáme negatívny vzťah medzi úzkostným štýlom pripútania a verejnou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite.
- VO1 Existuje vzťah medzi dezorganizovaným štýlom pripútania a celkovou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite?
- VO2 Existuje vzťah medzi dezorganizovaným štýlom pripútania a digitálnou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite?
- VO3 Existuje vzťah medzi dezorganizovaným štýlom pripútania a verejnou prosociálnou tendenciou voči LGBTQ+ komunite?

3 Základný a výskumný súbor

Základný súbor nášho výskumu tvorí 6 361 857 dospelých vo veku 18 až 64 rokov z územia Českej republiky (Český statistický úřad, 2021). Náš výskumný súbor tvorí 500 dospelých participantov vo veku 18 až 64 rokov z územia Českej republiky. Výskumu sa zúčastnilo 243 cisgender mužov, 225 cisgender žien 25 transgender žien a 7 transgender mužov. Stotridsaťštyri participantov (134) sa identifikovalo ako heterosexuálni muži, stoštyridsaťdeväť (149) participantiek sa identifikovalo ako heterosexuálne ženy, deväťdesiatdva (92) participantov sa identifikovalo ako homosexuálni muži (gayovia), tridsaťpäť (35) participantiek sa identifikovalo ako lesby, dvadsaťštyri (24) participantov sa identifikovalo ako bisexuálni muži a šesťdesiatšesť (66) participantiek sa identifikovalo ako bisexuálne ženy. Priemerný vek participantov a participantiek je 29,23 roka (SD = 9,472). Výskumný

súbor je zastúpený zo všetkých regiónov Českej republiky. Najväčší počet respondentov pochádzal z hlavného mesta Prahy (N = 72). Podrobnejšie deskriptívne charakteristiky výskumného súboru sú uvádzané v tabuľke 1.

Tab. 1 Deskriptívne charakteristiky výskumného súboru vzhľadom na oblasť, rod, sexuálnu identifikáciu, vzdelanie, status, kraj

	N	%
Oblasť		
Mesto	326	65,2
Vidiek	174	34,8
Rod		
Cisgender muži	243	48,6
Cisgender ženy	225	45,0
Transgender ženy (MtF)	25	5,0
Transgender muži (FtM)	7	1,4
Identifikácia		
Heterosexuálni muži	134	26,8
Heterosexuálne ženy	149	29,8
Gayovia	92	18,4
Lesby	35	7,0
Bisexuálni muži	24	4,8
Bisexuálne ženy	66	13,2
Vzdelanie		
Základné	30	6,0
Stredoškolské bez maturity	14	2,8
Stredoškolské s maturitou	207	41,6
Vysokoškolské I. stupňa	99	19,9
Vysokoškolské II. stupňa	134	26,9
Vysokoškolské III. stupňa	11	2,2
Vyššie odborné	3	0,6
Status		
Zamestnaný/Zamestnaná	302	60,4
Nezamestnaný/Nezamestnaná	14	2,8
Študent/Študentka	166	33,2
Rodičovská dovolenka	17	3,4
Na dôchodku	1	0,2
Kraj		
Hl. mesto Praha	72	14,4
Jihočeský	18	3,6
Jihomoravský	58	11,6
Karlovarský	14	2,8
Vysočina	31	6,2
Královohradecký	20	4,0
Liberecký	24	4,8
Moravoslezský	46	9,2
Olomoucký	52	10,4
Pardubický	27	5,4
Plzeňský	19	3,8
Stredočeský	71	14,2
Ústecký	19	3,8
Zlínský	29	5,8

Legenda: N = počet

4 Výsledky výskumu

Nižšie uvádzame výsledky korelačnej a regresnej analýzy vo vzťahu k sledovaným premenným.

V rámci korelačnej analýzy medzi štýlmi pripútania a prosociálnymi tendenciami voči LGBTQ+ boli identifikované tri pozitívne a tri negatívne vzťahy. Vzťahy interpretujeme na základe sily vzťahu.

Slabé, pozitívne, ale štatisticky signifikantné vzťahy boli identifikované medzi bezpečným pripútaním a digitálnou prosocialitou ($r = 0,144$; $p = 0,001$); bezpečným pripútaním a verejnou prosocialitou ($r = 0,217$; $p < 0,001$) a bezpečným pripútaním a celkovou prosocialitou voči LGBTQ+ komunite ($r = 0,190$; $p < 0,001$) (tabuľka 2).

Slabé, negatívne, ale štatisticky významné vzťahy boli identifikované medzi vyhýbavým pripútaním a digitálnou prosocialitou ($r = -0,140$; $p = 0,002$); vyhýbavým pripútaním a verejnou prosocialitou ($r = -0,239$; $p < 0,001$) a vyhýbavým pripútaním a celkovou prosocialitou voči LGBTQ+ komunite ($r = -0,198$; $p < 0,001$) (tabuľka 2).

Tab. 2 Vzťahy medzi vzťahovými štýlmi a prosociálnymi tendenciami voči LGBTQ+ komunite

		Digitálna prosocialita	Verejná prosocialita	Celková prosocialita
Bezpečný štýl	r	0.144	0.217	0.190
	p	0.001	< 0.001	< 0.001
Vyhýbavý štýl	r	-0.140	-0.239	-0.198
	p	0.002	< 0.001	< 0.001
Úzkostný štýl	r	0.054	0.073	0.067
	p	0.228	0.101	0.132
Dezorganizovaný štýl	r	0.019	0.027	0.025
	p	0.665	0.546	0.584

Legenda: r = korelačný koeficient; p = signifikancia

Štýly pripútania boli skúmané ako prediktory prosociálnych tendencií v populácii českých dospelých. Lineárna regresia odhalila (tabuľka 3), že štýly pripútania sú významnými prediktormi (tabuľka 3–5).

Prvou oblasťou bolo skúmanie štýlov pripútania ako prediktorov digitálnej prosociality voči LGBTQ+ komunite. Lineárna regresia odhalila (tabuľka 3), že attachment (respektíve štýly pripútania) je signifikantným prediktorom miery digitálnej prosociality ($R^2 = 0,063$; $F = 8,252$; $p < 0,001$, tabuľka 3). Najsilnejším prediktorom digitálnej prosociality je bezpečné pripútanie ($\beta = 0,193$; $p < 0,001$). Druhým najsilnejším, negatívnym prediktorom je vyhýbavé pripútanie ($\beta = -0,187$; $p < 0,001$). Tretím najsilnejším prediktorom je úzkostné pripútanie ($\beta = 0,125$; $p = 0,049$). Dezorganizované pripútanie sa neukázalo byť prediktorom miery digitálnej prosociality ($\beta = 0,093$; $p = 0,167$). Konštatujeme, že vzťahy, ktoré sú pozitívne môžeme interpretovať, že ak jedna premenná získava na sile, na sile získava aj

tá druhá. To znamená, že variabilitu vyššej digitálnej prosociálnosti môžeme vysvetliť z 19,3 % bezpečným pripútaním a z 12,5 % úzkostným pripútaním. Nižšiu mieru digitálnej prosociality môžeme vysvetliť z 18,7 % vyhýbavým pripútaním. Vo všeobecnosti môžeme mieru digitálnej prosociálnosti vysvetliť z 6,3 % pripútaním jednotlivca (tabuľka 3).

Tab. 3 Lineárna regresia pre štýly pripútania ako prediktor digitálnej prosociality

	B	SE	β	t	p
(Constant)	12,688	0,516		24,575	< 0,001
Bezpečný štýl	0,245	0,063	0,193	3,896	< 0,001
Vyhýbavý štýl	-0,218	0,056	-0,187	-3,906	< 0,001
Úzkostný štýl	0,116	0,059	0,125	1,976	0,049
Dezorganizovaný štýl	0,084	0,061	0,093	1,384	0,167
$F(4,495) = 8,252, p < 0,001, R^2 = 0,063$					

Legenda: závislá premenná – digitálna prosociálna tendencia; B = neštandardizovaný regresný koeficient; SE = štandardná chyba; β = štandardizovaný regresný koeficient; t = t-test; p = signifikancia; F = výsledok F testu; R^2 = koeficient determinácie

Druhou oblasťou bolo skúmanie štýlov pripútania ako prediktorov verejnej prosociality voči LGBTQ+ komunite. Lineárna regresia odhalila (tabuľka 4), že štýly attachment (respektíve štýly pripútania) sú signifikantným prediktorom miery verejnej prosociality ($R^2 = 0,115$; $F = 22,759$; $p < 0,001$, tabuľka 4). Najsilnejším prediktorom vyššej verejnej prosociality je bezpečné pripútanie ($\beta = 0,289$; $p < 0,001$). Druhým najsilnejším prediktorom vyššej verejnej prosociality je úzkostné pripútanie ($\beta = 0,184$; $p = 0,002$). Tretím najsilnejším prediktorom vyššej miery verejnej prosociality je dezorganizované pripútanie ($\beta = 0,152$; $p = 0,018$). Najsilnejším negatívnym prediktorom je vyhýbavé pripútanie ($\beta = -0,314$; $p < 0,001$).

Konštatujeme, že vzťahy, ktoré sú pozitívne môžeme interpretovať, že ak jedna premenná získava na sile, na sile získava aj tá druhá. To znamená, že variabilitu vyššej verejnej prosociálnosti môžeme vysvetliť z 28,9 % bezpečným pripútaním, z 18,4 % úzkostným pripútaním a z 15,2 % dezorganizovaným pripútaním. Nižšiu mieru verejnej prosociality môžeme vysvetliť z 31,4 % vyhýbavým pripútaním. Vo všeobecnosti môžeme mieru verejnej prosociálnosti vysvetliť z 11,5 % pripútaním jednotlivca (tabuľka 4).

Tab. 4 Lineárna regresia pre štýly pripútania ako prediktor verejnej prosociality voči LGBTQ+ komunite

	B	SE	β	t	p
(Constant)	17,439	0,371		46,956	< 0,001
Bezpečný štýl	0,277	0,045	0,289	6,142	< 0,001
Vyhýbavý štýl	-0,277	0,040	-0,314	-6,899	< 0,001
Úzkostný štýl	0,129	0,042	0,184	3,066	0,002
Dezorganizovaný štýl	0,104	0,044	0,152	2,381	0,018
$F(4,495) = 22,759, p < 0,001, R^2 = 0,115$					

Legenda: závislá premenná – verejná prosociálna tendencia; B = neštandardizovaný regresný koeficient; SE = štandardná chyba; β = štandardizovaný regresný koeficient; t = t-test; p = signifikancia; F = výsledok F testu; R^2 = koeficient determinácie

Treťou a poslednou oblasťou bolo skúmanie štýlov pripútania ako prediktorov celkovej prosociality voči LGBTQ+ komunite. Lineárna regresia odhalila (tabuľka 5), že štýly attachment (respektíve štýly pripútania) sú signifikantným prediktorom miery verejnej prosociality ($R^2 = 0,114$; $F = 36,920$; $p < 0,001$, tabuľka 4). Najsilnejším prediktorom vyššej celkovej prosociality je bezpečné pripútanie ($\beta = 0,253$; $p < 0,001$). Druhým najsilnejším prediktorom vyššej celkovej prosociality je úzkostné pripútanie ($\beta = 0,162$; $p = 0,008$). Tretím najsilnejším prediktorom vyššej miery celkovej prosociality je dezorganizované pripútanie ($\beta = 0,128$; $p = 0,051$). Najsilnejším negatívnym prediktorom je vyhýbavé pripútanie ($\beta = -0,261$; $p < 0,001$).

Konštatujeme, že vzťahy, ktoré sú pozitívne, môžeme interpretovať, že ak jedna premenná získava na sile, na sile získava aj tá druhá. To znamená, že variabilitu vyššej celkovej prosociálnosti môžeme vysvetliť z 25,3 % bezpečným pripútaním, z 16,2 % úzkostným pripútaním a z 12,8 % dezorganizovaným pripútaním. Nižšiu mieru celkovej prosociality môžeme vysvetliť z 26,1 % vyhýbavým pripútaním. Vo všeobecnosti môžeme mieru celkovej prosociálnosti vysvetliť z 11,4 % pripútaním jednotlivca (tabuľka 5).

Tab. 5 Lineárna regresia pre štýly pripútania ako prediktor celkovej prosociality voči LGBTQ+ komunite

	B	SE	β	t	P
(Constant)	30,127	0,816		36,920	< 0,001
Bezpečný štýl	0,522	0,099	0,253	5,261	< 0,001
Vyhýbavý štýl	-0,496	0,088	-0,261	-5,611	< 0,001
Úzkostný štýl	0,245	0,093	0,162	2,646	0,008
Dezorganizovaný štýl	0,188	0,096	0,128	1,960	0,051
$F(4,495) = 15,894, p < 0,001, R^2 = 0,114$					

Legenda: závislá premenná – celková prosociálna tendencia; B = neštandardizovaný regresný koeficient; SE = štandardná chyba; β = štandardizovaný regresný koeficient; t = t-test; p = signifikancia; F = výsledok F testu; R^2 = koeficient determinácie

5 Diskusia

Výsledky uskutočnených analýz nám umožňujú konštatovať, že medzi určitými štýlmi pripútania a oblasťami prosociality voči LGBTQ+ komunite existujú vzťahy. Vzťahy s prosociálnym konaním a jeho oblasťami boli preukázané iba u bezpečného a vyhýbavého štýlu pripútania, ale nie u úzkostného a dezorganizovaného štýlu. Na základe analýz môžeme podporiť 6 hypotéz z 9 (konkrétne hypotézy 1 až 6).

Pozitívny vzťah medzi bezpečným pripútaním a prosocialitou (hypotézy 1–3) je konzistentný s výsledkami iných výskumov (Aquino et al., 2007; Bowlby, 2010; Kogut, 2013; Laible, 2009; Mikulincer et al., 2003, 2005; Sroufe et al., 2005; Thompson, 2016; Zimmerman, 2004; Xiaoxuan et al., 2020). Podľa Mikulincera a Shavera (2015) môžeme príčinu hľadať v troch základných rovinách. Prvou oblasťou je oslabovanie potreby sebaobrany

a zvyšovanie miery zohľadňovania potreby iných ľudí, ktoré vyúsťujú do pomáhajúcich a altruistických konaní. Druhou oblasťou je napodobňovanie správania, ktoré bolo dieťaťu v detstve k dispozícii v distresových situáciách (u bezpečných to boli vrele a bezpečné odpovede v týchto situáciách). Bezpečné pripútanie ľudí toto vrele, bezpečné a altruistické správanie využívajú voči iným. Tretou oblasťou je pozitívny model seba samých a iných, ktorý im umožňuje regulovať svoje správanie a emócie pri kontakte s osobou v distresovej situácii (napr. v situácii utrpenia a pod.). Bezpečne pripútaní ľudia sa o iných starajú a sú prosociálnejší voči iným ľuďom, pretože pociťujú lepšiu kompetentnosť a obdaorenosť v oblasti vzťahových skúseností, ktoré sú dôležité pri pomoci iným (Capozza et al., 2021). Bezpečné pripútanie v tomto prípade úzko súvisí s empatiou a otvorenosťou voči novým skúsenostiam, podporou či toleranciou voči iným ľuďom (Mikulincer et al., 2005).

Negatívny vzťah medzi vyhýbavým pripútaním a prosocialitou (hypotézy 4–6) je rovnako konzistentný s inými výskumnými zisteniami (napr. Collins & Read, 1990; Feeney & Collins, 2001; Mikulincer et al., 2005; Shaver et al., 1996; Zuroff et al., 1999;). Príčinu je možné hľadať v niekoľkých oblastiach. Prvou oblasťou je deaktivácia systému pripútania, ktorý je neodlučiteľnou súčasťou attachmentu každého jednotlivca. Jednotlivci s vyhýbavým štýlom pripútania sú typický deaktiváciou tohto systému, čo spôsobuje potlačenie emocionálnej informácie, ktorá môže potencionálne ohroziť vyhýbavého jednotlivca a slúži ako obranná stratégia (Bowlby, 1982; Kungl et al., 2022; Zimmermann & Iwanski, 2015). Toto potlačenie empatie a emócií bráni v aktivácii opatrovateľského systému, ktorý do vysokej miery ovplyvňuje altruizmus a prosocialitu človeka (Mikulincer & Shaver, 2016). Prvá oblasť úzko súvisí s druhou a tou je model seba a model ostatných. Títo jednotlivci majú negatívny „model iných“ ale „pozitívny model seba“. Ostatných ľudí vnímajú ako nedôveryhodných, nespoľahlivých a ako potencionálnu hrozbu, ktorá môže viesť k sklamaniu (Bartholomew & Horowitz, 1991; Hazan & Shaver, 1987; Mikulincer & Shaver, 2002). Zachovávajú si vlastnú emocionálnu a behaviorálnu nezávislosť, a preto si vytvárajú emocionálny dištanc od ostatných (Capozza et al., 2021). Sú neochotní pomáhať iným a sú menej prosociálni, pretože sa cítia neistí v starostlivosti o druhých. Na druhej strane chcú mať v niekoho dôveru, ale obávajú sa, že budú odmietnutí (MacDonald, 2009; Mikulincer & Shaver, 2007). Situácie pomáhania ich vystavujú faktorom, ktoré môžu ohroziť ich pocit bezpečia, pretože takéto situácie často zahŕňajú očakávanie emocionálneho spojenia (Richman et al., 2015).

Nebol potvrdený žiadny vzťah medzi úzkostným štýlom pripútania a prosocialitou (hypotézy 7–9). Aj napriek tomu, že korelačné vzťahy neboli potvrdené, re-

gresná analýza preukázala signifikantný efekt úzkostného štýlu na mieru prosociality vo výskumnom súbore. Tento efekt sa preukázal byť pozitívny, čo nie je v súlade s predchádzajúcimi výskumami (napr. Britton & Fendeling, 2005; Erez et al., 2008; Joireman et al., 2002; Pan et al., 2022). U ľudí s úzkostným štýlom pripútania nie je výnimkou prosociálne konanie voči iným. Výskum Gillath et al. (2005) preukázal pozitívny vzťah medzi úzkostným štýlom a zvýšenými motívmi v rámci dobrovoľníctva. Je však nutné sa pozrieť na dôvody, ktoré ich k tomuto konaní vedú. Úzkostne pripútaní ľudia využívajú hyperaktiváciu systému pripútania, ktorý sa odráža napr. v energetickom a naliehavom správaní k získaniu podpory a ocenenia od inej osoby (Brennan et al., 1998). Ich tendencie k prosocialite sú výlučne egoistického charakteru, ktorý sa odráža v túžbe byť akceptovaní spoločnosťou (Gillath et al., 2005). Ďalším motívom, ktorý vedie úzkostných ľudí k vyššej miere prosociality, je motív spolupatričnosti, ktorý je hnacím motorom naplnenia vlastnej potreby afiliácie, ktorá nemala možnosť byť naplnená (Summiya et al., 2018).

Rovnaký prípad bol identifikovaný aj medzi prosocialitou a dezorganizovaným pripútaním (výskumné otázky 1–3). Aj napriek tomu, že vzťahy potvrdené neboli, dezorganizované pripútanie bolo signifikantným prediktorom celkovej a verejnej prosociality. Nakoľko je dezorganizovaný štýl kombináciou vysokej vyhýbavosti a vysokej úzkostnosti (Mikulincer & Shaver, 2016), je možné očakávať určité fluktuácie v prosociálnom konaní. Ľudia s dezorganizovaným pripútaním sú charakteristickí pocitovaním nepohodlia v kontexte zblížovania sa či neschopnosťou zvládania emócií, a tak môžu vykazovať určitú mieru emocionálnej zrelosti (Singh et al., 2022). Podľa Crowa a Crowa (1985) môže byť emocionálne zrelý človek akéhokoľvek veku a osobnosti, hlavným identifikátorom však je schopnosť prekonať stres zanedbaním či opomenutím stimulátorov, ktoré majú priamy vplyv na správanie a postoje jednotlivca. Výskum Singha et al. (2022) túto emocionálnu zrelosť u dezorganizovane pripútaných jednotlivcov potvrdil. Výskum autorov preukázal, že medzi dezorganizovaným pripútaním a emocionálnou zrelosťou existuje signifikantne pozitívny vzťah na hladine 0,4. Toto je v súlade s našimi zisteniami, že dezorganizované pripútanie je pozitívnym prediktorom verejnej a celkovej prosociality v našom súbore participantov. Dezorganizovaný štýl pripútania nebol prediktorom digitálneho prosociálneho konania. K podobným výsledkom prišiel aj Eroglu (2015), ktorý zistil na súbore 322 respondentov v období mladej a strednej dospelosti, že dezorganizovaný štýl pripútania nie je prediktorom a nemá vzťah napr. so závislosťou na internete. Rovnaké výsledky priniesol aj výskum autorov Odaci a Çikrikçi (2014), ktorý zistili, že popri žiadnomu efektu bezpečného štýlu na problematické internetové správanie, tak ani dezorga-

nizovaný štýl pripútania nemá žiadny efekt na tento typ správania.

6 Záver

Attachment je neodlúčiteľnou súčasťou života jednotlivca, ktorý ovplyvňuje osobnosť na úrovni všetkých jej zložiek. Aj napriek tomu, že špecifická oblasť vzťahu attachmentu a postojov voči LGBTQ+ komunite je výrazne poddimenzovaná, jej efekt na tieto postoje je nepopierateľný. Výsledky analýzy získaných dát naznačujú, že medzi niektorými štýlmi pripútania existujú vzťahy medzi prosocialitou a medzi niektorými nie. Efekt na prosociálne konanie majú všetky štyri štýly pripútania, ako bezpečný a vyvíjajúci, tak aj úzkostný a dezorganizovaný.

Podakovanie/dedikácia k projektu

Príspevok vznikol za podpory MŠMT ČR udelený UP v Olomouci (IGA_FF_2022_026). Iná „kosť“? Ovplyvňuje vzťahová väzba prosociálne a diskriminačné konanie voči LGBT ľuďom?

V rámci této studie není předpokládán konflikt zájmů.

Literatúra

Ainsworth, M. D. S. (1967). *Infancy in Uganda: Infant care and the growth of love*. Baltimore: Johns Hopkins.

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Erlbaum.

Aquino, K., Reed, A., II, Thau, S., & Freeman, D. (2007). A grotesque and dark beauty: How moral identity and mechanisms of moral disengagement influence cognitive and emotional reactions to war. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43(3), 385–392. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2006.05.013>

Baldwin, M. W., Keelan, J. P. R., Fehr, B., Enns, V., & Kohrangerajoo, E. (1996). Social-cognitive conceptualization of attachment working models: Availability and accessibility effects. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 94–109. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.1.94>

Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226–244. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>

Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Vol. III. Loss: Sadness and depression. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (2010). *Väzba. Teorie kvality raných vzťahů mezi matkou a dítětem*. Portál.

Britton, P. C., & Fuendeling, J. M. (2005). The Relations Among Varieties of Adult Attachment and the Components of Empathy. *The Journal of Social Psychology*, 145(5), 519–530. <https://doi.org/10.3200/SOCP.145.5.519-530>

Capozza, D., Colledani, D., & Falvo, R. (2021). Can secure attachment be related to prosocial behaviors through the mediation of humanizing self-perceptions? *Testing*,

Psychometric, Methodology in Applied Psychology, 28(2), 163–176. <https://doi.org/10.4473/TPM28.2.1>

Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644–663. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.644>

Corcoran, K. O., & Mallinckrodt, B. (2000). Adult attachment, self-efficacy, perspective taking, and conflict resolution. *Journal of Counseling & Development*, 78(4), 473–483. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2000.tb01931.x>

Di Pentima, L., & Toni, A. (2009). Subtle, blatant prejudice and attachment: A study in adolescent age. *Giornale di Psicologia*, 3(2), 153–163.

Eisenberg, N., & Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 101(1), 91–119. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.101.1.91>

Erez, A., Mikulincer, M., Ijzendoorn, V., & Kroonenberg (2008). Attachment, personality, and volunteering: placing volunteerism in an attachment theoretical framework. *Personality and Individual Differences*, 44, 64–74. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.07.021>

Feeney, J. A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281–291. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.2.281>

Fritz, H. L., & Helgeson, V. S. (1998). Distinctions of unmitigated communion from communion: Self-neglect and overinvolvement with others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 121–140. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.1.121>

Hastings, P. D., Utendale, W. T., & Sullivan, C. (2007). The socialization of prosocial development. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* (pp. 638–664). Guilford Press.

Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511–524.

Hoffman, M. L. (1963). Parent discipline and the child's consideration for others. *Child Development*, 34(3), 573–588.

Impett, E. A., & Gordon, A. M. (2010). Why do people sacrifice to approach rewards versus to avoid costs? Insights from attachment theory. *Personal Relationships*, 17(2), 299–315. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01277.x>

Joireman, J. A., Needham, T. L., & Cummings, A.-L. (2002). Relationships between dimensions of attachment and empathy. *North American Journal of Psychology*, 4(1), 63–80.

Kogut, T., & Kogut, E. (2013). Exploring the relationship between adult attachment style and the identifiable victim effect in helping behavior. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(4), 651–660. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2013.02.011>

Kungl, M., Vrticka, P., Heinisch, C., Beckmann, M. W., Fasching, P. A., Ziegler, C., & Spangler, G. (2022). Deactivating attachment strategies associate with early processing of facial emotion and familiarity in middle childhood: an ERP study. *Attachment & human development*, 1–19. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/14616734.2022.2132050>

Laible, D. (2007). Attachment with parents and peers in late adolescence: Links with emotional competence and social behavior. *Personality and Individual Differences*, 43(5), 1185–1197. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.03.010>

- Lopez, F. G. (2001). Adult attachment orientations, self-other boundary regulation, and splitting tendencies in a college sample. *Journal of Counseling Psychology*, 48(4), 440–446. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.48.4.440>
- Macdonald, G. (2009). Social pain and hurt feelings. In P. J. Corr & G. Matthews (Eds.), *The Cambridge handbook of personality psychology* (pp. 541–555). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511596544.034>
- Mikulincer, M. (1997). Adult attachment style and information processing: Individual differences in curiosity and cognitive. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1217–1230. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.72.5.1217>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2001). Attachment theory and intergroup bias: Evidence that priming the secure base schema attenuates negative reactions to out-groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 97–115. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.1.97>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. The Guilford Press.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2016). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change* (2nd ed.). The Guilford Press.
- Mikulincer, M., Gilliat, O., Sapir-Lavid, Y., Yaakobi, E., Arias, K., Tal-Aloni, L., & Bor, G. (2003). Attachment theory and concern for others' welfare: Evidence that activation of the sense of secure base promotes endorsement of self-transcendence values. *Basic and Applied Social Psychology*, 25(4), 299–312. https://doi.org/10.1207/S15324834BASP2504_4
- Mikulincer, M., Shaver, P. R., Gilliat, O., & Nitzberg, R. A. (2005). Attachment, caregiving, and altruism: Boosting attachment security increases compassion and helping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(5), 817–839. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.89.5.817>
- Notfle, E. E., & Shaver, P. R. (2006). Attachment dimensions and the Big Five personality traits: Associations and comparative ability to predict relationship quality. *Journal of Research in Personality*, 40(2), 179–208. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2004.11.003>
- Pan, Y., Liang, S., & Shek, D. T. L. (2022). Attachment Insecurity and Altruistic Behavior among Chinese Adolescents: Mediating Effect of Different Dimensions of Empathy. *International journal of environmental research and public health*, 19(16), 10371. <https://doi.org/10.3390/ijerph191610371>
- Richman, S. B., DeWall, C. N., & Wolff, M. N. (2015). Avoiding affection, avoiding altruism: Why is avoidant attachment related to less helping? *Personality and Individual Differences*, 76, 193–197. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.12.018>
- Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & human development*, 4(2), 133–161. <https://doi.org/10.1080/14616730210154171>
- Shaver, P. R., Papalia, D., Clark, C. L., Koski, L. R., Tidwell, M. C., & Nalbone, D. (1996). Androgyny and attachment security: Two related models of optimal personality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(6), 582–597. <https://doi.org/10.1177/0146167296226004>
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143–157. <https://doi.org/10.1080/01926180301120>
- Sroufe, L. A. (2005). Attachment and development: A prospective, longitudinal study from birth to childhood. *Attachment & Human Development*, 7(4), 349–367. <https://doi.org/10.1080/14616730500365928>
- Summiya, A., Hayat, M., & Zainab, S. (2018). The Impact of Attachment Styles on Helping Behavior in Adults. *Journal of Social Sciences and Humanity Studies*, 4(1), 24–29.
- Taylor, Z. E., Eisenberg, N., & Spinrad, T. L. (2015). Respiratory sinus arrhythmia, effortful control, and parenting as predictors of children's sympathy across early childhood. *Developmental Psychology*, 51(1), 17–25. <https://doi.org/10.1037/a0038189>
- Thompson, R. A. (2016). Early attachment and later development: Reframing the questions. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications* (3rd ed., pp. 330–348). Guilford Press.
- Trusty, J., Ng, K.-M., & Watts, R. E. (2005). Model of Effects of Adult Attachment on Emotional Empathy of Counseling Students. *Journal of Counseling & Development*, 83(1), 66–77. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2005.tb00581.x>
- Van Lange, P. A., Otten, W., De Bruin, E. M., & Joireman, J. A. (1997). Development of prosocial, individualistic, and competitive orientations: theory and preliminary evidence. *Journal of personality and social psychology*, 73(4), 733–746. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.73.4.733>
- Waymunt, H. A. (2006). Attachment style, empathy, and helping following a collective loss: evidence from the September 11 terrorist attacks. *Attachment & human development*, 8(1), 1–9. <https://doi.org/10.1080/14616730600585292>
- Xiaxuan, S., Beiyi W., tingting, H., Lili, W., & Jianxin, Z. (2020). Secure attachments predict prosocial behaviors: A moderated mediation study. *PsyCh Journal*, 9(5), 597–608. <https://doi.org/10.1002/pchj.348>
- Zahn-Waxler, C., Radke-Yarrow, M., Wagner, E., & Chapman, M. (1992). Development of concern for others. Development of concern for others. *Developmental Psychology*, 28(1), 126–136. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.1.126>
- Zimmerman, P. (2004). Attachment representations and characteristics of friendship relations during adolescence. *Journal of Experimental Child Psychology*, 88(1), 83–101. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2004.02.002>
- Zimmermann, P., & Iwanski, A. (2015). Attachment in Middle Childhood: Associations With Information Processing. *New directions for child and adolescent development*, 2015(148), 47–61. <https://doi.org/10.1002/cad.20099>
- Zuroff, D. C., Moskowitz, D. S., & Côté, S. (1999). Dependency, self-criticism, interpersonal behaviour and affect: evolutionary perspectives. *The British journal of clinical psychology*, 38(3), 231–250. <https://doi.org/10.1348/014466599162827>
- Singh, V., Sharma, U., & Srivastava, A. (2022). Impact of Fearful-Avoidant Attachment Styles on Emotional Maturity Among Young Adults. *The International Journal of Indian Psychology*, 10(1), 939–945. <https://doi.org/18.01.095.20221001>
- Crow, A., & Crow, L. D. (1985) *Educational Psychology*. Asia Publishing House.

- Gillath, O., Shaver, P. R., Mikulincer, M., Nitzberg, R. A., Erez, A., & van IJzendoorn, M. H. (2005). Attachment, caregiving, and volunteering: Placing volunteerism in an attachment-theoretical framework. *Personal Relationships*, 12, 425–446. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2005.00124.x>
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. & Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46–76). The Guilford Press.
- Eroglu, Y. (2015). Interrelationship between attachment styles and Facebook addiction. *Journal of Education and Training Studies*, 4(1), 150–160. <https://doi.org/10.11114/jets.v4i1.1081>
- Odaci, H., & Çıkrıkçı, Ö. (2014). Problematic internet use in terms of gender, attachment styles and subjective well-being in university students. *Computers in Human Behavior*, 32, 61–66. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.11.019>

Informace o autorech

Daniel LENGHART*

Katedra psychologie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Křížkovského 10, 779 00, Olomouc, ČR

daniel.lenghart@upol.cz

Autor prispel k tvorbe článku tvorbou dizajnu štúdiu, realizácie zberu dát a ich analýzou, rešeršou odbornej literatúry a písaním textu.

Michal ČEREŠNÍK

Katedra psychologie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Křížkovského 10, 779 00, Olomouc, ČR

michal.ceresnik@upol.cz

Autor prispel k tvorbe článku tvorbou dizajnu štúdie, analýzou získaných dát a ich interpretáciou, písaním odborného textu.